

ДРУГА СВІТОВА ВІЙНА. ДО ЛІТОПISУ БОЙОВИХ ДІЙ

УДК 355.49(262.5)

© Ростислав ШАРОВ

РЕЙД НА КОНСТАНЦУ ЗАГОНУ ЛЕГКИХ СИЛ ЧОРНОМОРСЬКОГО ФЛОТУ 26 ЧЕРВНЯ 1941 р.

У статті представлено причини, підготовку, перебіг і результати набігової операції легких сил Чорноморського флоту Військово-Морського флоту СРСР на головну базу Військово-Морського флоту Румунії, Констанца, 26 червня 1941 р. Наведено склад сил супротивників і визначено дії радянських кораблів біля порту Констанца як тактичними групами, так і окремими одиницями. Розглянуто причини невдачі радянських сил під час набігової операції. Подано аналіз загибелі біля Констанци лідера ескадрених міноносців «Москва» та підводного човна Щ-206 згідно з різними, наявними в сучасній історіографії версіями.

Ключові слова: *військово-морський флот, легкі сили, крейсер, лідер есмінців, підводний човен, берегова батарея, набігова операція, авіаційний наліт.*

У планах війни країн гітлерівської коаліції чорноморський театр воєнних дій відігравав важливу роль. Із причорноморських країн до складу коаліції входила Румунія, яка мала великі запаси нафти поблизу Плоєшті. Її видобуток задовольняв більшу частину потреб країн коаліції в цій стратегічній сировині [1]. Під час Другої світової війни вони не мали великих кораблів (від ескадреного міноносця і вище) на Чорному морі.

Таблиця 1

Співвідношення флотів на початку війни

	лінкори	крейсери	лідери	есмінці та міноносці	підводні човни	торпедні катери	канонерські човни	сторожові кораблі	мінні загороджувачі	тральщики	катери-тральщики та катери-шукачі
Військово-Морський флот (ВМФ) Румунії [2]	-	-	-	7	1	3	3	-	2	-	10
Чорноморський флот (ЧФ) СРСР [3]	1	6	3	13	47	84	4	2	2	10	10

Порівняльний аналіз складу сил свідчить про значну перевагу Чорноморського флоту СРСР над ВМФ Румунії.

ВМФ Румунії базувався у Констанці (головна база) та Суліні. Крім того, на річкових базах Галац і Тулча розташовувалися 7 моніторів, 3 плавучі батареї та 13 сторожових катерів. На аеродромах Румунії було зосереджено 450 літаків німецького 4-го повітряного флоту, серед яких було 270 бомбардувальників і 150 винищувачів [4].

Чорноморський флот мав розгалужену систему базування: Севастополь (головна база), Одеса, Новоросійськ, Батумі. До складу флоту входила Дунайська річкова флотилія у складі 5 моніторів, 22 бронекатерів, 7 тральщиків, 6 глісерів та плавучої бази. Військово-повітряні сили флоту налічували 626 літаків, зокрема: 315 винищувачів, 107 бомбардувальників, 37 торпедоносців та 167 літаків-розвідників [5].

Для захисту комунікацій і військово-морської бази від атак 15–19 червня 1941 р. румунське командування на підходах до Констанци виставило мінні загородження на відстані близько 170 кбт. Штаб ЧФ під час планування операції не приділив належної уваги протимінному забезпеченню, фактично ігнорував повідомлення румунського уряду про мінні загородження від 7 липня 1940 р. та 15–19 червня 1941 р. [6].

На початку нападу Німеччини на СРСР у червні 1941 р. радянське військово-морське командування на Чорному морі не мало точних даних про чисельність і бойові можливості флотів гітлерівської коаліції.

Для порушення комунікацій противника, які пролягали вздовж західного узбережжя Чорного моря, командування ЧФ 22–23 червня 1941 р. відправило на чергування в район можливого руху ворога підводні човни [7].

Головне командування ВМФ СРСР поставило завдання перед ЧФ: ударами флотської авіації та набіговими операціями надводних кораблів зруйнувати портові споруди, залізничний вузол, знищити запаси нафти в Констанці та провести розвідку боєм системи оборони головної бази румунського ВМФ [8]. На передвоєнних маневрах 14–19 червня 1941 р. поблизу територіальних вод Румунії надводні кораблі виконували аналогічні завдання.

Як відомо, СРСР готувався до війни, проте початок війни з країнами Осі склався вкрай невдало для радянського командування, спроби проведення наступальних операцій закінчилися тактичними поразками з великими втратами. Однією з таких операцій, що завершилася поразкою з великими втратами, був рейд на Констанцу 26 червня 1941 р.

Цій темі в радянській історіографії приділялася певна увага, наприклад у спеціальних роботах Г.І. Хорькова [9]. Проте він акцентував виключно на позитивних висновках операції, а її перебіг фактично був викривлений.

У ХХІ ст. набігова операція на Констанцу 26 червня 1941 р. достатньо висвітлена в загальних роботах О. Грейга, А.Н. Лубянова, Б.Ш. Баншаца, А.В. Неменко, А.В. Платонова, О.Б. Широкограда [10–14].

У працях зазначених авторів міститься критика плану операції радянського військово-морського командування: поразка з великими втратами стала результатом неправильного її планування. Зокрема, втрачено лідера есмінців «Москву», ушкоджено лідера «Харьков». Порт Констанца продовжив роботу в звичайному режимі.

Мал. 1. Лідер «Москва»

Спочатку план набігової операції, затверджений командувачем флоту віце-адміралом Ф.С. Октябрським, полягав у завданні о 5 год. ранку 26 червня 1941 р. спільного удару надводними кораблями й авіацією Чорноморського флоту по Констанці, щоб знищити нафтосклади та розвідати систему оборони бази з моря [15]. Артилерійський наліт мала виконати ударна група у складі лідера «Харьков» з есмінцями «Сообразительный» та «Смышленный» (командир групи – капітан 2 рангу М.Ф. Романов), а здійснювати прикриття – група у складі

крейсера «Ворошилов» і лідера «Москва» (загальне командування покладалося на командира загону легких сил ескадри контр-адмірала Т.А. Новікова). Однак ближче до вечора 25 червня Головне командування ВМФ внесло зміни до плану: ударна група тепер складалася з двох лідерів, а група прикриття – з крейсера й есмінців [16].

Мал. 2. Лідер «Харьков»

Отже, для артилерійського удару було призначено кораблі з 130-мм гарматами головного калібру (максимальна дальність стрільби – 25,4 км). Отож кораблі під час виконання бойового завдання перебували б на мінному полі й у радіусі дії 280-мм берегової батареї «Тірпіц» («Tirpiz») (максимальна дальність стрільби – 36,1 км). Інші батареї берегової оборони: «Мірча» («Mirca»), «Тудор» («Tudor»), «Міхай» («Mihai»), «Елізабета» («Elizabeta») та «Аурора» («Aurora») (калібр – 152–170-мм), які захищали Констанцу, мали значно меншу дальність стрільби (до 18,5 км) [17]. Під час планування операції командувач ескадри контр-адмірал Л.А. Владимирський пропонував використовувати як ударний корабель крейсер «Ворошилов» із його 180-мм артилерією (максимальна дальність стрільби – 37 км). До того ж він був добре підготовлений для стрільби по берегу [18].

Увечері 25 червня 1941 р. о 18:00 кораблі ударної групи почали рухатися до виходу із Севастопольської бухти. Однак через зміни у плані операції вихід було затримано до 20:10. Ударна група у складі двох лідерів із виставленими параванами здолала мінні загородження на вході в бухту і вийшла з головної бази. Лідери прибрали паравани і 28-вузловим ходом почали рух на Одесу (для введення противника в оману). З настанням темряви о 21:15 кораблі змінили курс у напрямі Констанци [19].

Група підтримки у складі крейсера та двох есмінців вийшла із Севастопольської бухти тільки о 22:41, причому ескадрений міноносець «Смышлений»

за щось зачепився параваном і зміг вийти за межі мінного загородження, яке прикривало головну базу ЧФ, лише о 03:00 і в операції фактично участі не брав. О 00:33 26 червня крейсер «Ворошилов» і есмінець «Сообразительный» дали хід 28 вузлів. Набравши повний хід, «Сообразительный» став відставати, о 02:30 кораблі втратили один одного з поля зору, і «Ворошилов» усю ніч рухався сам. Лише на світанку есмінець приєднався до крейсера [20].

У радянській історичній науці, яка ігнорувала закордонні джерела, помилково вважали, що перехід удалося провести таємно, мовляв, дотримувався режим цілковитого радіомовчання, і кораблі нібито з'явилися несподівано для противника. Насправді, вже о 00:30 ескадру Т.А. Новікова виявив румунський підводний човен «Дельфінул» («Delfinul»), який передав по радіо повідомлення на базу [21]. Потім наближення радянських кораблів зафіксував радар берегової батареї «Tirpiz» у Констанці.

Авіація флоту за перші дні війни здійснила три нальоти на Констанцу та два нальоти на Суліну. Проте бомбардувальна авіація діяла без винищувального прикриття та за умов неякісного планування ударів. Так, під час нальоту на Констанцу 23 червня 1941 р. передбачалося знищити одразу 10 віддалених один від одного об'єктів противника невеликою кількістю бомбардувальників [22].

Авіаційний удар планували здійснити трьома авіаційними групами. Літаки першої (2 бомбардувальники ДБ-3) і другої (2 бомбардувальники СБ) груп цілей не досягли й повернулися до аеродромів через технічні несправності. Третя група в складі 7 бомбардувальників СБ з'явилася над Констанцою тільки о 06:40, скинувши бомби на північ від нафтосховищ. Винищувачі Ме-109, які вилетіли на перехоплення, збили 3 СБ [23]. Отже, авіація флоту поставлених завдань не виконала.

О 01:47 26 червня, коли лідери підійшли до зазначеного на карті далекого від Констанци та небезпечного від мін району, вони поставили параван-охоронців і продовжили рух ходом 24 вузли. Слід зауважити, що згідно з інструкцією з бойового застосування параван-охоронців К-1, яка діяла на той момент, швидкість корабля після їх постановки не повинна перевищувати 22 вузли [24]. Проте кораблі запізнювались і йшли з більшою швидкістю [25].

На світанку, о 04:42, коли лідери за обчисленням перебували за 23 милі від Констанци, а насправді – приблизно на 2–3 милі ближче, прямо по курсу відкрилися обриси берега. Кораблі й далі рухалися колишнім курсом із тією самою швидкістю у вихідну точку відкриття вогню. О 04:58, коли головний лідер «Харьков» перебував приблизно за 13 миль на схід від Констанцького маяка і втратив правий параван, зменшивши хід до малого, командир дивізіону наказав лідеру «Москва» бути головним, що командир лідера і виконав – хоча свій правий параван він утратив ще миль за 7 до того! Мабуть, командирові дивізіону не було відомо про втрату паравана лідером «Москва»; в іншому разі це перестроювання важко пояснити: під час бойового маневрування у строю кильватера флагман завжди прагне бути головним, оскільки, якщо він позбудеться всіх засобів управ-

ління, залишиться останній – «роби як я!». З огляду на те, що «Москва» спочатку не мала входити до складу ударної групи, останнє – особливо актуальне [26].

О 05:02 26 червня 1941 р. лідери відкрили вогонь по румунському берегу з дистанції 140 кабельтових. О 05:06 відкрила у відповідь вогонь берегова батарея «Tirpiz» і третім залпом накрила «Москву». Крім того, на початку бою по радянських лідерах вогонь вели румунські есмінці «Реджина Марія» («Regina Maria») і «Марашті» («Marasti»), які стояли під берегом і були малопомітні на його тлі. Вони відкривали вогонь о 05:12 і 05:20. Після того як черговий залп накрив лідера «Москву», командир ударної групи наказав відійти, використавши димову завісу. Обидва лідери збільшили швидкість ходу та почали маневрувати протиартилерійським зигзагом, прагнучи збити пристрілювання ворожих артилеристів. О 05:20 з обох лідерів помітили сліди двох торпед, що йдуть у напрямку лідера «Москва», однак завдяки вмілому маневру їх влучання вдалося попередити. О 05:21 на лідері «Москва» пролунав потужний вибух, він переломився та почав тонути. Корабель почав розламуватися біля напівбака, його носову частину корпусу розгорнуло форштевнем до корми. Лідер «Харьков» намагався зняти з «Москвы», яка занурювалась, екіпаж, але біля його борту впали важкі снаряди, корпус здригнувся від потужного гідродинамічного удару, і в котлах сів пар. Крім того, з повітря корабель атакували румунські винищувачі та бомбардувальники. На порятунок людей часу не було, загибель загрожувала і «Харькову». Командир дивізіону наказав негайно відходити [27].

Через 8–10 хвилин після вибуху лідер «Москва» загинув у точці з координатами 44°02' пн. ш. та 28°50' сх. д. [28].

«Харьков» вийшов із зони обстрілу берегових батарей о 05:55, але о 06:43 його атакував підводний човен: був виявлений слід від торпеди, що йде на лідера, корабель відвернув і обстріляв передбачуване місце підводного човна пірнальними снарядами. О 07:00 на допомогу лідеру підійшов есминець «Сообразительный», який, ухилившись від торпед, атакував невідомий підводний човен глибинними бомбами [29]. Періодично кораблі зазнавали атак румунських літаків. О 12:00 до охорони лідера долучився есминець «Смышленный». Після 13:20 румунська авіація спроб атакувати кораблі не здійснювала, і вони о 21:30 наблизилися до Севастополя [30].

Після 15:00 румунські катери та гідролітаки підібрали з води членів екіпажу «Москвы». За одними даними, 69 (із них – 7 офіцерів, зокрема й командир корабля капітан-лейтенант А.Б. Тухова) і 62 матроси, за іншими даними, 61 (13 живих, зокрема й командир корабля) [31].

Дотепер остаточно не встановлено причину загибелі лідера «Москва». Відомо чотири версії:

- 1) Накриття залпом 280-мм гармат берегової батареї Tirpiz [32];
- 2) Підрив на міні [33];
- 3) Накриття залпом 120-мм гармат румунського есмінця Regina Maria [34];
- 4) Влучення торпеди, випущеної з підводного човна Щ-206 [35].

Підводний човен Щ-206 («Нельма») під командуванням капітан-лейтенанта С.О. Каракая 22 червня 1941 р. вийшов у перший бойовий похід до берегів Мангалії із завданням бойового чергування на комунікаціях противника. Район виконання бойового завдання Щ-206 збігався з районом проведення набігової операції. Проте на момент виходу підводного човна в море про проведення набігової операції у визначеному районі ні командир Щ-206, ні навіть командування Чорноморського флоту не знали. Після затвердження плану операції про її проведення в районі бойового чергування підводного човна штаб флоту командира Щ-206 не попередив [36]. Отже, радянські надводні кораблі, ймовірно, помилково були ідентифіковані як ворожі й атаковані торпедами. Підводний човен у базу з походу не повернувся. Можлива причина загибелі Щ-206 – отримання значних пошкоджень від глибинних бомб унаслідок атаки ескадреного міноносця «Сообразительный» 26 червня 1941 р. Координати загибелі підводного човна – 43°51′,5 пн. ш. та 28°45′ сх. д. [37].

Мал. 3. Підводний човен Щ-311 (однотипний Щ-206)

Стосовно загибелі лідера «Москва», то найімовірнішою причиною став підрив на міні, установлений на румунському мінному загородженні S-10. Унаслідок підриву лідера на швидкості понад 26 вузлів і під час його повороту на інший курс відбулося зіткнення з міною, яке призвело до критичних пошкоджень корпусу корабля [38].

Власне, необхідно визнати, що невдалий набіг на Констанцу ескадри Чорноморського флоту, що завершився втратою лідера есмінців «Москва» і серйозним пошкодженням лідера «Харьков», став результатом непрофесіоналізму командування радянського флоту, яке допустило низку грубих прорахунків:

- не було взято до уваги наявність мінних полів у Констанці, виставлених напередодні війни у зв'язку з проведенням маневрів Чорноморського флоту поблизу румунських територіальних вод 14–19 червня 1941 р., кордони яких були нанесені довільно на картах командирів кораблів;

- відсутність розвідданих про систему берегової оборони порту Констанца та недооцінка технічної оснащеності противника (наявність радара на батареї «Tirpiz»). Низька ефективність розвідки;

- відрядження в «розвідку боєм» лідерів есмінців, дальність стрільби та головний калібр яких менші, замість того, щоб почати обстріл узбережжя з дальньої дистанції потужнішим крейсером «Ворошилов»;

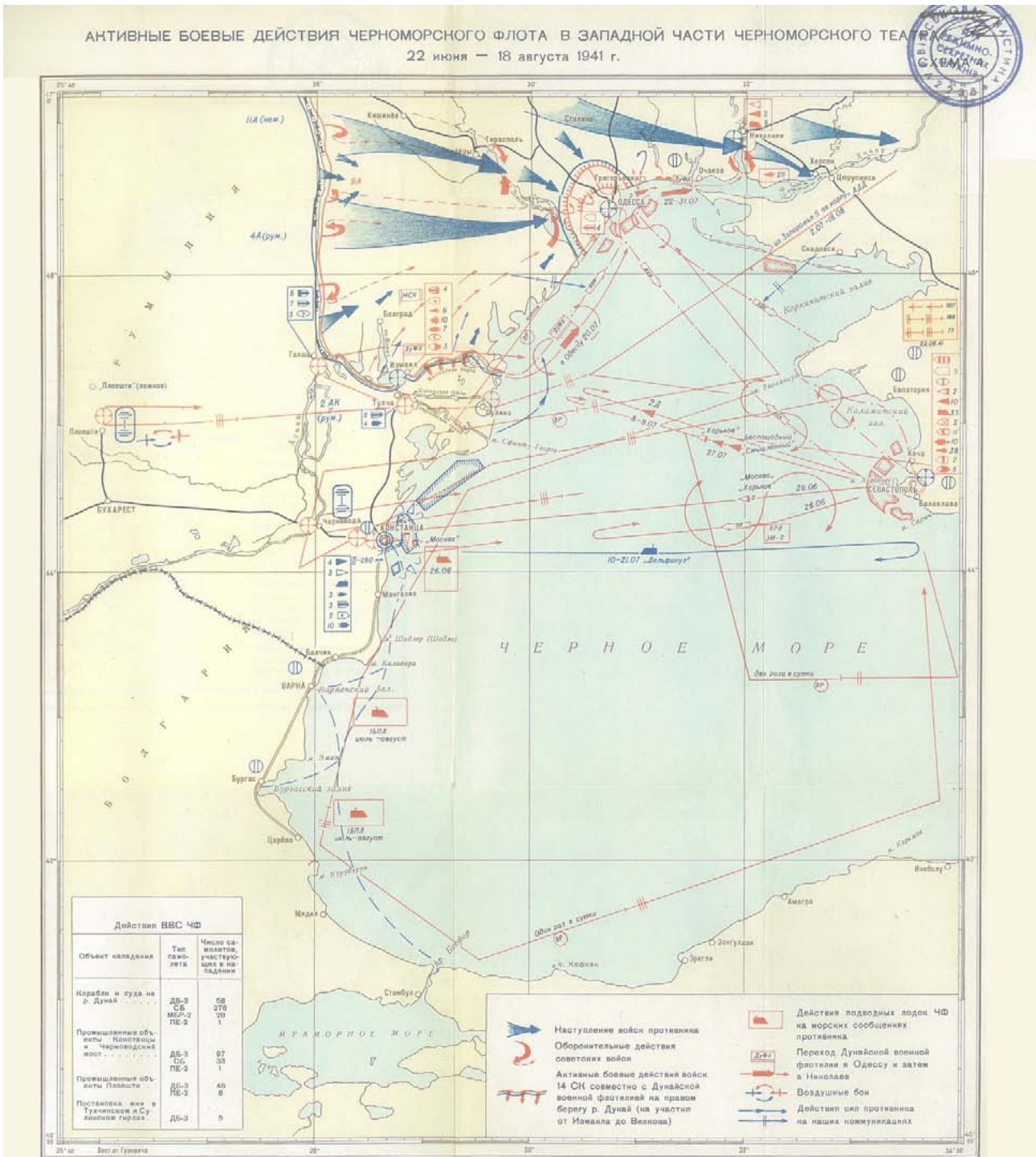
- неготовність командира з'єднання до управління різнорідними силами під час операції;

- неготовність командирів кораблів до бойових дій проти берега (екіпажі лідерів готувалися для дій проти кораблів противника);

- недостатній досвід організації спільних ударів різнорідних сил флоту та форсування плану операції;

- низька ефективність дій авіації Чорноморського флоту.

Мал. 4. Активні бойові дії Чорномоського флоту в західній частині Чорного моря 22.06.1941 – 18.08.1941 р.

Джерела та література:

1. *История военно-морского искусства: учебник для ВВМУ.* – М.: ВИ МО СССР, 1969. – С. 252.
2. Там само.
3. Кузнецов Н.Г. *Курсом к победе [Электронный ресурс].* – Режим доступа: <http://militera.lib.ru/memo/russian/kuznetsov2/04.html>. – Назва з екрана; *История военно-морского искусства: учебник для ВВМУ.* – М.: ВИ МО СССР, 1969. – С. 253.
4. *История военно-морского искусства: учебник для ВВМУ.* – М.: ВИ МО СССР, 1969. – С. 252.
5. Там само. – С. 253.
6. Качур П.И. *«Гончие псы» Красного флота.* Ташкент, Баку, Ленинград. – М.: Яуза; Коллекция; Эксмо, 2008. – С. 74.
7. Кузнецов Н.Г. *Курсом к победе [Электронный ресурс].* – Режим доступа: <http://militera.lib.ru/memo/russian/kuznetsov2/04.html>. – Назва з екрана; Качур П.И. *«Гончие псы» Красного флота.* Ташкент, Баку, Ленинград. – М.: Яуза; Коллекция; Эксмо, 2008. – С. 74.
8. *История военно-морского искусства: учебник для ВВМУ.* – М.: ВИ МО СССР, 1969. – С. 254; Качур П.И. *«Гончие псы» Красного флота.* Ташкент, Баку, Ленинград. – М.: Яуза; Коллекция; Эксмо, 2008. – С. 74.
9. Хорьков Г.И. *Советские надводные корабли в Великой Отечественной войне / Г. Хорьков.* – М.: Воениздат, 1981. – 272 с.
10. Грейг О. *Сталин мог ударить первым [Электронный ресурс].* – Режим доступа: https://www.e-reading.club/chapter.php/1003979/22/Greyg_Oleg_-_Stalin_mog_udarit_pervym.html. – Назва з екрана.
11. Лубянов А.Н., Баншац Б.Ш. *Лидер эскадренных миноносцев «Москва» / А. Лубянов, Б. Баншац.* – Севастополь, 2006. – 116 с.
12. Неменко А.В. *Черноморский флот в годы войны. 1941–1945 / А. Неменко.* – М.: Вече, 2015. – 283 с.
13. Платонов А.В. *Борьба за господство на Черном море / А. Платонов.* – М.: Вече, 2010. – 464 с.
14. Широкоград А.Б. *Битва за Черное море / А. Широкоград.* – М.: АСТ: Транзиткнига, 2005. – 554 с.
15. Грейг О. *Сталин мог ударить первым [Электронный ресурс].* – Режим доступа: https://www.e-reading.club/chapter.php/1003979/22/Greyg_Oleg_-_Stalin_mog_udarit_pervym.html. – Назва з екрана; Скоморохов Р. *Набеговая операция Черноморского флота на Констанцу [Электронный ресурс].* – Режим доступа: <http://mil.sevhome.ru/voenistor/crimwow/woynatmore/r-skomorohov-nabegovoye-operacii-chernomorskogo-flota/>. – Назва з екрана.
16. Кузнецов Н.Г. *Курсом к победе [Электронный ресурс].* – Режим доступа: <http://militera.lib.ru/memo/russian/kuznetsov2/04.html>. – Назва з екрана; Качур П.И. *«Гончие псы» Красного флота.* Ташкент, Баку, Ленинград. – М.: Яуза; Коллекция; Эксмо, 2008. – С. 75.
17. Широкоград А.Б. *Четыре трагедии Крыма [Электронный ресурс].* – Режим доступа: <http://www.krimoved-library.ru/books/chetyre-tragedii-kryma15.html>. – Назва з екрана.
18. Кузнецов Н.Г. *Курсом к победе [Электронный ресурс].* – Режим доступа: <http://militera.lib.ru/memo/russian/kuznetsov2/04.html>. – Назва з екрана; Неменко А.В. *Черноморский флот в годы войны. 1941–1945 [Электронный ресурс].* – Режим доступа: http://samlib.ru/n/nemenko_a_w/flot.shtml. – Назва з екрана.
19. Качур П.И. *«Гончие псы» Красного флота.* Ташкент, Баку, Ленинград. – М.: Яуза; Коллекция; Эксмо, 2008. – С. 75.

20. Неменко А.В. Черноморский флот в годы войны. 1941–1945 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://samlib.ru/n/nemenko_a_w/flot.shtml. – Назва з екрана.
21. Румынско-советское морское сражение в июне 1941 года [Электронный ресурс] // Radio Romania International. – Режим доступа: <http://old.rri.ro/arh-art.shtml?lang=9&sec=223&art=2665>. – Назва з екрана.
22. История военно-морского искусства: учебник для ВВМУ. – М.: ВИ МО СССР, 1969. – С. 254, 255.
23. Скоморохов Р. Набеговая операция Черноморского флота на Констанцу [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://mil.sevhome.ru/voenistor/crimwow/woynamore/r-skomorohov-nabegovuye-operacii-chernomorskogo-flota/>. – Назва з екрана.
24. Там само; Широкоград А.Б. Четыре трагедии Крыма [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.krimoved-library.ru/books/chetyre-tragedii-kryma15.html>. – Назва з екрана.
25. Качур П.И. «Гончие псы» Красного флота. Ташкент, Баку, Ленинград. – М.: Яуза; Коллекция; Эксмо, 2008. – С. 76.
26. Скоморохов Р. Набеговая операция Черноморского флота на Констанцу [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://mil.sevhome.ru/voenistor/crimwow/woynamore/r-skomorohov-nabegovuye-operacii-chernomorskogo-flota/>. – Назва з екрана.
27. Качур П.И. «Гончие псы» Красного флота. Ташкент, Баку, Ленинград. – М.: Яуза; Коллекция; Эксмо, 2008. – С. 76–77; Неменко А.В. Черноморский флот в годы войны. 1941–1945 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://samlib.ru/n/nemenko_a_w/flot.shtml. – Назва з екрана.
28. Качур П.И. «Гончие псы» Красного флота. Ташкент, Баку, Ленинград. – М.: Яуза; Коллекция; Эксмо, 2008. – С. 77.
29. Ворков С.С. Флаг на гафеле / Ворков С.С. – М.: ВИ МО СССР 1962. – 128 с.; Широкоград А.Б. Четыре трагедии Крыма [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.krimoved-library.ru/books/chetyre-tragedii-kryma15.html>. – Назва з екрана; Качур П.И. «Гончие псы» Красного флота. Ташкент, Баку, Ленинград. – М.: Яуза; Коллекция; Эксмо, 2008. – С. 77–80; Неменко А.В. Черноморский флот в годы войны. 1941–1945 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://samlib.ru/n/nemenko_a_w/flot.shtml. – Назва з екрана.
30. Качур П.И. «Гончие псы» Красного флота. Ташкент, Баку, Ленинград. – М.: Яуза; Коллекция; Эксмо, 2008. – С. 80.
31. Кузнецов Н.Г. Курсом к победе [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://militera.lib.ru/memo/russian/kuznetsov2/04.html>; Скоморохов Р. Набеговая операция Черноморского флота на Констанцу [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://mil.sevhome.ru/voenistor/crimwow/woynamore/r-skomorohov-nabegovuye-operacii-chernomorskogo-flota/>. – Назва з екрана; Качур П.И. «Гончие псы» Красного флота. Ташкент, Баку, Ленинград. – М.: Яуза; Коллекция; Эксмо, 2008. – С. 78.
32. Широкоград А.Б. Четыре трагедии Крыма [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.krimoved-library.ru/books/chetyre-tragedii-kryma15.html>. – Назва з екрана.
33. Качур П.И. «Гончие псы» Красного флота. Ташкент, Баку, Ленинград. – М.: Яуза; Коллекция; Эксмо, 2008. – С. 77.
34. Румынско-советское морское сражение в июне 1941 года [Электронный ресурс] // Radio Romania International. – Режим доступа: <http://old.rri.ro/arh-art.shtml?lang=9&sec=223&art=2665>. – Назва з екрана.
35. Платонов А.В. Энциклопедия советских подводных лодок 1941–1945. – М.: ООО «Издательство АСТ», СПб.: ООО «Издательство “Полигон”», 2004. – С. 170.

36. Широкоград А.Б. *Четыре трагедии Крыма [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.krimoved-library.ru/books/chetyre-tragedii-kruma15.html>. – Назва з екрана.*
37. Ничик Ю.М., Захар В.Р. *Подводные силы Черноморского флота. – Симферополь: Таврида, 2004. – С. 397.*
38. Качур П.И. *«Гончие псы» Красного флота. Ташкент, Баку, Ленинград. – М.: Яуза; Коллекция; Эксмо, 2008. – С. 77.*

© Ростислав ШАРОВ

РЕЙД НА КОНСТАНЦУ ОТРЯДА ЛЁГКИХ СИЛ ЧЕРНОМОРСКОГО ФЛОТА 26 ИЮНЯ 1941 г.

В статье представлено причины, подготовку, ход и результаты набеговой операции легких сил Черноморского флота ВМФ СССР на главную военно-морскую базу ВМФ Румынии, Констанцу, 26 июня 1941 г. Приведён состав сил противников, и определены действия советских кораблей у порта Констанца как тактическими группами, так и отдельными единицами. Рассмотрено причины неудачи советских сил во время набеговой операции. Представлен анализ гибели у Констанцы лидера эскадренных миноносцев «Москва» и подводной лодки Ш-206, согласно различным, существующим в современной историографии версиям.

Ключевые слова: *военно-морской флот, лёгкие силы, крейсер, лидер эсминцев, подводная лодка, береговая батарея, набеговая операция, авиационный налёт.*

© Rostislav SHAROV

RAID ON CONSTANTA OF THE LIGHT FORCES SQUADRON OF THE BLACK SEA FLEET ON JUNE 26, 1941

The article presents the causes, preparation, course and results of the on-off operation of the Black Sea Fleet's navy forces of the USSR Navy at the main naval base of the Navy of Romania in Constanta on June 26, 1941. The composition of the forces of the opponents is determined, and the actions of Soviet ships near the port of Constanta are defined as tactical groups and separate units. The reasons for the failure of the Soviet forces during the onslaught operation are considered. An analysis of the death at Constanta of the leader of destroyers «Moscow» and the submarine SH-206, according to various versions existing in the modern historiography, are presented.

Keywords: *Navy, light forces, cruiser, leader of destroyers, submarine, coastal battery, onsite operation, aviation bursts.*